

ბორჯომის ხეობის კურორტების ტურისტულ-რეკრეაციული მნიშვნელობა მანანა კაიშაური, ნინო შავიშვილი

(საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტი)

რეზიუმე: განხილულია ბორჯომის ხეობის კურორტების კლიმატური და სამკურნალო თავისებურებები. აღწერილია მინერალური წყლების რამდენიმე წყარო და ჩატარებულია მათი კლასიფიკაცია სამკურნალო თვისებების მიხედვით; შეფასებულია ბორჯომის რაიონის საკურორტო-რეკრეაციული რესურსები, დადგენილია თანამედროვე პოტენციალი, ჩამოყალიბებულია მათი ეფექტურად გამოყენების რეკომენდაციები; მოცემულია ბორჯომის ხეობის კურორტების ტურისტულ-რეკრეაციული მნიშვნელობა და მისი განვითარების პერსპექტივები.

საკვანძო სიტყვები: ბორჯომის ხეობა; კურორტები; მინერალური წყლები; რეკრეაცია; ტურიზმი.

შესავალი

ბორჯომის ხეობის კურორტები თრიალეთის მთიანი მასივის შემადგენელი ნაწილია და მდებარეობს საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში; გამოირჩევა მრავალფეროვანი ბუნებრივი პირობებით, ლანდშაფტებით, კლიმატური, ჰიდროლოგიური და საკურორტო-რეკრეაციული რესურსების უდიდესი მარაგით და დიდი პოტენციალით (რაც რეგიონის მომავალი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვან ფაქტორად უნდა ჩაითვალოს) და დადებით ზეგავლენას ახდენს როგორც მხარის საკურორტო-ტურისტულ განვითარებაზე, ისე მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკის მდგრად განვითარებაზე [5].

ბორჯომის ხეობის კურორტები საქართველოს საკურორტო-რეკრეაციული რაიონებიდან ერთ-ერთია, რომელსაც მდიდარი კლიმატურ-ბალნეოლოგიური რესურსული პოტენციალი და განვითარების დიდი პერსპექტივები აქვს. აქ აღრიცხულ მრავალ კურორტსა და საკურორტო ადგილს შორის უმეტესობა კლიმატური პროფილისაა. ამას გარდა, რაიონში თავმოყრილია როგორც კლიმატური და ბალნეოლოგიური, ისე კომპლექსური პროფილის საკურორტო ადგილები. კლიმატური კურორტების სამკურნალო თვისებები მათი განსაკუთრებული ჰავისა და ადგილმდებარეობის დამსახურებაა [1].

ძირითადი ნაწილი

ბორჯომის ხეობის კურორტები და საკურორტო ადგილები განლაგებულია ზ. დ. 790–2000 მ სიმაღლის ფარგლებში, რომლებიც მიეკუთვნება დაბალი მთის (500–1000 მ), საშუალო მთის ქვედა სარტყლის (1000–1500 მ) და საშუალო მთის ზედა სარტყლის (1500–2000 მ) საკურორტო ზონებს.

დაბალი მთის ზომიერად მშრალი ქვეზონის კურორტებია: ახალდაბა, ბორჯომი და ჩითახევი, ხოლო საკურორტო ადგილები – დაბა, სადგერი და დვირი. ამ ზონისათვის დამახასიათებელია ზომიერად მშრალი ჰავა, რბილი მცირეთოვლიანი ზამთრით და ზომიერად მშრალი ზაფხულით. კლიმატოთერაპიული მნიშვნელობა აქვს იმ ადგილებს, სადაც მდიდარი ფოთლოვანი და წიწვოვანი მცენარეულობაა.

საშუალო მთის საკურორტო ზონის ქვედა სარტყლის კურორტებია: წაღვერი, ცემი, ტბა, ლიბანი და პატარა ცემი, ხოლო საკურორტო ადგილები – მხეთამხე, ტიმოთესუბანი, მიტარბი, მაჭარწყალი, ვარდევანი და ნეძვი. აღნიშნული ზონისათვის დამახასიათებელია ზომიერად ცივი თოვლიანი ზამთარი და ზომიერად თბილი და ზომიერად მშრალი ზაფხული. საკურორტო ზონის ჰავა ხასიათდება მაღალი თერაპიული თვისებებით და მისი გამოყენება პერსპექტიულია ძირითადად სასუნთქი ორგანოებით დაავადებულთა სამკურნალოდ.

საშუალო მთის საკურორტო ზონის ზედა სარტყელში შედის კურორტები: ბაკურიანი და ციხისჯვარი, საკურორტო ადგილი – წინუბანი. ეს ზონა ხასიათდება ზომიერად ცივი ზამთრით, მდგრადი თოვლის საფრითა და ზომიერად გრილი და ზომიერად მშრალი ზაფხულით. საკურორტო ზონის ჰავა ნაჩვენებია სასუნთქი ორგანოებით დაავადებულთა სამკურნალოდ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არ არის გამოკვეთილი სისხლის მიმოქცევის უკმარისობა [2].

ბორჯომის რაიონი მდიდარია მიწისქვეშა წყლებით, რომელთაგან სახალხო მეურნეობაში ყველაზე მეტად მინერალური წყაროებია გამოყენებული. აქ აღრიცხული და ათვისებულია რამდენიმე უმსხვილესი და თავისი სამკურნალო თვისებებით გამორჩეული მინერალური წყლების საბადოები, რომელთა ბაზაზე შექმნილია და ფუნქციონირებს მთელი რიგი სამთო-კლიმატური და კლიმატურ-ბალნეოლოგიური ბორჯომის კურორტთა ჯგუფი. გარდა ამისა, რაიონში ცნობილია მრავალი ბუნებრივი მინერალური წყლის წყაროები, რომლებიც შესწავლა-ათვისებას საჭიროებს.

ბორჯომის ხეობაში განლაგებულია სამკურნალო თვისებებით ცნობილი მრავალი კურორტი და საკურორტო ადგილი, მათ შორის:

ბორჯომი – საერთაშორისო მნიშვნელობის ბალნეოლოგიური და კლიმატური კურორტი, მდებარეობს მესხეთისა და თრიალეთის ქედების მარადმწვანე ფერდობებს შორის, მდ. მტკვრისა და მისი შენაკადების – ბორჯომულასა და გუჯარეთისწყლის ხეობაში, ზ. დ. 800–1000 მ სიმაღლეზე. მცენარეულობა შედგება უმეტესად წიწვოვანი (ნაძვი, ფიჭვი, სოჭი) და ფოთლოვანი (მუხა, წიფელი, რცხილა, არყის ხე) ტყეებისაგან. აქ რელიეფი მთაგორიანია.

კლიმატის თავისებურება განპირობებულია კურორტის განლაგებით სუბტროპიკული ზონის დაბალმთიანი ტყის ზონაში. ზაფხული თბილია, ჭარბობს მზიანი დღეები. ზამთარი ზომიერად ცივია, მცირეთოვლიანი, მზის ნათება პლატოზე 1900 სთ-ია წელიწადში. ხშირია მთა-ხეობის სუსტი ქარები, რომლებიც უზრუნველყოფს კურორტის ტერიტორიის კარგ ვენტილაციას.

მდ. ბორჯომულას ხეობაში გაშენებულ პარკში მრავალი მინერალური წყაროა. ზ. დ. 1000 მ სიმაღლეზე ასწლოვანი ფიჭვით დაფარულ პლატოზე პარკია გაშენებული.

ბორჯომის წამყვანი ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებია როგორც სასარგებლო კლიმატი, ასევე მისი საყოველთაოდ ცნობილი სამკურნალო მინერალური წყლები, რომლებიც ქიმიური შედგენილობით მიეკუთვნება ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ, ნატრიუმიან წყლებს საერთო მინერალიზაციით 5,0–7,5 გ/დმ³ და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული, ნატრიუმიანი, ბორიანი (და კაჟმჟავა-ბორიანი) მინერალური წყლები საერთო მინერალიზაციით 5,6–6,4 გ/დმ³, რომელიც შეიცავს თავისუფალ ნახშირმჟავას 0,5-დან

1,0–1,5 გ/ლ-ს. მათში შედის აგრეთვე ქლორის იონები, მცირე რაოდენობით ბრომი, ლითიუმი, ბარიუმი და ზოგი სხვა ნივთიერება. მინერალური წყლის ტემპერატურა სხვადასხვა წყაროში მერყეობს 17-დან 38 °C-მდე.

ბორჯომის წყალს ხმარობენ სასმელად და აბაზანების სახით.

ბორჯომის მინერალური წყლის სამკურნალო თვისებების გამო მას იყენებენ ძირითადად კუჭ-ნაწლავის, გულის, თირკმელების, სასუნთქი ორგანოების, ნერვული სისტემის დაავადებათა სამკურნალოდ; ბორჯომის ტუტე-ნახშირმჟავა წყალს კი – კუჭ-ნაწლავის, ღვიძლის, ნივთიერებათა ცვლის მოშლისა და სხვა დაავადებათა სამკურნალოდ; გამოიყენება აგრეთვე სააბაზანო პროცედურებისთვის, ინჰალაციის, კუჭისა და ნაწლავების გამოსარეცხად, დასალევად, როგორც სამკურნალო სასმელი წყალი [3].

მინერალური წყლისათვის ტარას ამზადებენ იქვე მდებარე მინის ქარხანაში.

მკურნალობის სახეები: პასიური კლიმატოთერაპია, მინერალური წყლის მიღება (დალევა), მინერალური წყლის აბაზანები, გამორეცხვები და ინჰალაციები.

ბაკურიანი კურორტია. იგი ქალაქის ტიპის დაბაა და მდებარეობს თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, ზ. დ. 1700–2000 მ სიმაღლეზე. კურორტის ტერიტორია და მისი მიდამოები მდიდარია მცენარეულობით: მუქწიწვოვანი ჯიშების ტყის მასივებით (ნაძვი, სოჭი), ტყეების საზღვრების ზემოთ იწყება ალპური მდელოები. რელიეფი მთაგორიანია.

კურორტის კლიმატის თავისებურება განპირობებულია მისი განლაგებით სუბტროპიკულ ზონაში მთის შედარებით მაღალ სიმაღლეზე (საშუალო მთის ზედა სარტყელი). გაზაფხული აქ ხანმოკლეა. შემოდგომაზე უფრო გრილა და ამინდიც არამდგრადია; ზამთარი ცივია. თოვლი დევს 4–5 თვის განმავლობაში. ზაფხული ზომიერად გრილია. დამახასიათებელია მზიანი დღეები დიდი რაოდენობით და ჭარბადაა ზომიერად ყინვიანი დღეები. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში 2000 სთ-ს აღემატება. საკმაოდ მაღალია ულტრაიისფერი რადიაციის ინტენსიურობა. გვხვდება მუქწიწვოვანი ჯიშების (ნაძვი, სოჭი) ტყის მასივები, ალპური მდელოები. შეინიშნება მზის რადიაციის სიუხვე. მთის მშრალი ჰაერი გაუღვნილია წიწვიანი ტყეების არმატით, რაც ქმნის ხელსაყრელ პირობებს სუნთქვის ორგანოთა ქრონიკული არატუბერკულოზური ხასიათის, მათ შორის ბრონქული ასთმით დაავადებულთა სამკურნალოდ. კურორტის თავისებური კლიმატი შესანიშნავ გარემოს ქმნის გამაჯანსაღებელი და პროფილაქტიკური ღონისძიებების ჩასატარებლად, განსაკუთრებით ბავშვებში.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორია საშუალო მთის ზედა სარტყლის ჰავა, რომელიც წარმატებით გამოიყენება პასიური და აქტიური (ჰაერისა და მზის აბაზანები) კლიმატოთერაპიისათვის.

წალვერი – კურორტი ბორჯომის რაიონში, განლაგებულია თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, მდ. გუჯარეთისწყლის ხეობაში, ზ. დ. 1020–1050 მ სიმაღლეზე. კურორტის ირგვლივ მდებარე მთების ფერდობები დაფარულია ძირითადად წიწვოვანი ტყეებით (ნაძვი, სოჭი, ფიჭვი). რელიეფი მთაგორიანია.

კლიმატი შუამთის ტიპისაა. ზამთარი ცივია და საკმაოდ თოვლიანი, ზაფხული ზომიერად თბილი და მშრალი. ჰაერი სუფთა და გამჭირვალეა, გაუღვნილია წიწვის არმატით. მცენარეულობა წარმოდგენილია წიწვოვანი (ნაძვი, სოჭი, ფიჭვი) ტყეებით.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებია: საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული, მაგნიუმიან-კალციუმიან-ნატრიუმიანი მინერალური წყლები 45 მგ/დმ³ რკინის შემცველობითა და 3–5 გ/დმ³ საერთო მინერალიზაციით, რომელიც გამოიყენება სასმელად კუჭ-ნაწლავის დაავადებათა სამკურნალოდ. შუამთის ტიპის კლიმატი კი სასუნთქ ორგანოთა არატუბერკულოზური წარმოშობის სნეულებისა და სისხლნაკლებობის ზოგიერთი ფორმის მკურნალობისთვისაა განკუთვნილი.

წადგერი ბავშვთა პოპულარული კურორტია.

მკურნალობის სახეებია: პასიური და აქტიური კლიმატოთერაპია (ჰაერისა და მზის აბაზანები, სეირნობა, ტერენკური), მინერალური წყლის სასმელად მიღება.

მზეთამზე საკურორტო ადგილია ბორჯომის რაიონში, მდებარეობს თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, ზ. დ. 1200 მ-ზე. რელიეფი მთავორიანია.

კლიმატი – საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა. ზამთარი ცივია და თოვლიანი, ზაფხული – ზომიერად მშრალი და ზომიერად თბილი. ჰაერი სუფთაა და გამჭვირვალე. მცენარეულობა წარმოდგენილია წიწვოვანი (ნაძვი, ფიჭვი) ტყეებით.

მთის კლიმატი კურორტის ძირითადი სამკურნალო ბუნებრივი რესურსია. ის გამოიყენება სასუნთქი გზების ორგანოთა დაავადებების მკურნალობისა და პროფილაქტიკისათვის განსაკუთრებით ბავშვობის ასაკში.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორია საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა. მკურნალობენ პასიური კლიმატოთერაპიით.

ცემი კურორტია. მდებარეობს თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, სადგერის პლატოზე, ზ. დ. 1120 მ სიმაღლეზე. რელიეფი მთავორიანია. მთის ფერდობები, რომლებიც ეკვრის კურორტის ტერიტორიას, უმთავრესად დაფარულია წიწვოვანი ტყეებით (ნაძვი, ფიჭვი, სოჭი).

კლიმატი საშუალო მთის (ქვედა სარტყელი), ხასიათდება ცივი, საკმაოდ თოვლიანი ზამთრით და ზომიერად თბილი, მშრალი ზაფხულით.

განსაკუთრებით სუფთა და გამჭვირვალე ჰაერის წყალობით საკმაოდ მაღალია ულტრაიისფერი რადიაცია. კურორტის რაიონში გაბატონებული ზომიერი მთა-ხეობის ქარები უზრუნველყოფს კურორტის ბუნებრივ ვენტილაციას.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორია საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა.

აღსანიშნავია, რომ შუამთის ტიპის კლიმატი გამოირჩევა თავისი სამკურნალო თვისებებით. აქ მკურნალობენ სასუნთქი ორგანოებით დაავადებულ ავადმყოფებს, მათ შორის ფილტვების ტუბერკულოზის მსუბუქ ფორმებსაც.

ცემი ცნობილია ასთმით დაავადებული ბავშვების სამკურნალო-სარეაბილიტაციო კურორტად.

მკურნალობის სახეობაა პასიური კლიმატოთერაპია.

ლიბანი – კურორტი მდებარეობს თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, ზ. დ. 1370 მ სიმაღლეზე. პლატო დაფარულია წიწვოვანი ტყეებით.

კლიმატი ხასიათდება საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავით. ზამთარი ცივი და თოვლიანია. ზაფხული ზომიერად თბილია. მცენარეულობა წარმოდგენილია წიწვოვანი (ნაძვი, ფიჭვი, სოჭი) ტყეებით.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები: საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, კალციუმიან-ნატრიუმიანი მინერალური წყლები 3,5–4,5 გ/დმ³ საერთო მინერალიზაციით, კაჟმჟავას (150 მგ/დმ³) და მცირე რაოდენობით დარიშხანისა და ფოსფორის შემცველობით.

ლიბანის კლიმატი გამოიყენება სასუნთქი ორგანოთა დაავადებების მკურნალობისათვის. იგი ტუბერკულოზით დაავადებულთა სამკურნალო კურორტია. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნის შემთხვევაში მას განვითარების დიდი პერსპექტივა აქვს.

მკურნალობის სახეებია: პასიური კლიმატოთერაპია და მინერალური წყლის სასმელად მიღება.

მიტარბი – საკურორტო ადგილი, რომელიც მდებარეობს ბორჯომის ხეობაში, მდ. მიტარბულას სანაპიროზე, მოიცავს ორ სოფელს (დიდი და პატარა მიტარბი). დიდი მიტარბი

მდებარეობს ზ. დ. 1480 მ სიმაღლეზე, პატარა მიტარბი – 1300 მ სიმაღლეზე. ბორჯომიდან მიტარბი დაშორებულია 25 კმ-ით. აქ მთაგორიანი რელიეფია.

კლიმატი ხასიათდება საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავით, რომელიც გარდამავალია კონტინენტურ-სუბტროპიკულიდან ზღვის სუბტროპიკულზე. ორივე სოფელში ზამთარი ცივია და უხვთოვლიანი. ამასთან, აღინიშნება მდგრადი თოვლის საფარი. ზაფხული ზომიერად გრილია და მშრალი. მცენარეულობა წარმოდგენილია შერეული წიწვოვან-ფოთლოვანი (ნაძვი, სოჭი, წიფელი და სხვ.) ტყეებით.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებია: საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, კალციუმიან-ნატრიუმიანი მინერალური წყლები საერთო მინერალიზაციით 3,8–4,2 გ/დმ³.

მიტარბი განახლებისა და განვითარების მხრივ მეტად პერსპექტიულია. მინერალური წყლის ხარჯზე მას საკმაოდ დიდი რესურსული პოტენციალი აქვს და შეუძლია მომავალში შეინახოს საკუთარი თავი და ისევ მნიშვნელოვან კურორტად იქცეს. სამკურნალო და სასმელი მინერალური წყალი „მიტარბი“ საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების, მათ შორის: ქრონიკული გასტრიტის, კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულის, ქრონიკული კოლიტისა და ენტეროკოლიტის, ჰეპატიტებისა და ღვიძლის ფუნქციის გადახრების უეხარი წამალი და ამ დაავადებათა პრევენციის კარგი საშუალებაა.

მკურნალობის სახეობებია: მინერალური წყლის მიღება სასმელად და პასიური კლიმატოთერაპია.

ტიმოთესუბანი საკურორტო ადგილია, რომელიც მდებარეობს მდ. გუჯარეთისწყლის ხეობაში, ზ. დ. 1100 მ სიმაღლეზე. აქ რელიეფი მთაგორიანია. კლიმატი ხასიათდება საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავით, სადაც ზამთარი ცივია და თოვლიანი, ზაფხული ზომიერად მშრალი და ზომიერად თბილი. მცენარეულობა წარმოდგენილია წიწვოვანი (ფიჭვი, ნაძვი) ტყეებით.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებია საშუალო მთის ქვედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, ნატრიუმიანი მინერალური წყლები 5,0–7,5 გ/დმ³ საერთო მინერალიზაციით.

მკურნალობის სახეობია: პასიური კლიმატოთერაპია და მინერალური წყლის სასმელად მიღება.

წინუბანი – საკურორტო ადგილი მდებარეობს მდ. გუჯარეთისწყლის ხეობაში, ზ. დ. 1520–1550 მ სიმაღლეზე. აქ რელიეფი გაშლილია.

კლიმატი ხასიათდება საშუალო მთის ზედა სარტყლის ჰავით, სადაც ზამთარი ცივია და გამოირჩევა მდგრადი თოვლის საფრით. ზაფხული კი გრილია. მცენარეულობა წარმოდგენილია სამხრეთის კალთებზე წიწვოვანი (ფიჭვი, ნაძვი) ტყეებით, ჩრდილოეთისაზე – იალღებით.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებია საშუალო მთის ზედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული, კალციუმიან-ნატრიუმიან-მაგნიუმიანი მინერალური წყლები 3,2 გ/დმ³ საერთო მინერალიზაციით და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, ნატრიუმიანი მინერალური წყლები 10,9 გ/დმ³ საერთო მინერალიზაციით.

მკურნალობის სახეობია პასიური კლიმატოთერაპია და მინერალური წყლის მიღება სასმელად.

1-ლ ცხრილში მოცემულია ბორჯომის ხეობის ზოგიერთი კურორტისა და საკურორტო ადგილის მინერალური და თერმული წყლების კლასიფიკაცია სამკურნალო თვისებების მიხედვით.

ბორჯომის ხეობის კურორტების სამკურნალო მინერალური წყლები

№	წყაროები	მინერალიზაცია, გ/ლ	გამოყენება	წყლის შედგენილობა
1	ბორჯომი (თერმული)	5.0–7.5	სასმელად, აბაზანები	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული, ნატრიუმიანი, ბორიანი, კაუმჟავა-ბორიანი
2	წალკერი	3.0–5.0	სასმელად	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული, მაგნიუმიანი-კალციუმიანი-ნატრიუმიანი
3	ნეძვი	1.7–8.0	სასმელად	ჰიდროკარბონატული, ნატრიუმიანი-კალციუმიანი
4	ტიმოთესუბანი	5.0–7.5	სასმელად	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, ნატრიუმიანი
5	მიტარბი	3.8–4.2	სასმელად	ნახშირმჟავა, კალციუმიანი-ნატრიუმიანი
6	მაჭარწყალი	7.0	სასმელად	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, ნატრიუმიანი-კალციუმიანი
7	ლიბანი	3.5–4.5	სასმელად	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, კალციუმიანი-ნატრიუმიანი
8	ვარდევანი	3.2	სასმელად	ნახშირმჟავა-რკინიანი, ჰიდროკარბონატული
9	წინუბანი (თერმული)	3.2–10.9	სასმელად	ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული, კალციუმიანი-ნატრიუმიანი-მაგნიუმიანი

როგორც ცხრილიდან ჩანს, ბორჯომის ხეობაში მინერალური წყლების უმრავლესობის მინერალიზაცია საშუალოდ 3–10 გ/ლ-მდეა, ამიტომ მათი უმეტესობა კარგ სასმელ წყლად ითვლება. დიდი გამოყენება აქვს თერმულ წყლებსაც, რომელთა ბაზაზე გაშენებულია ბალნეოლოგიური კურორტები.

რეკომენდაციის სახით უნდა აღინიშნოს, რომ, თუ მთლიანად მოხერხდება ბორჯომის რაიონის მინერალური და თერმული წყლების პოტენციალის გამოყენება და ათვისება, მაშინ შესაძლებელია სასმელი წყლის ჩამოსხმის დიდმწარმოებლობის ტექნოლოგიური ხაზების დანერგვით და კარგად ორგანიზებული რეკლამის წყალობით უფრო მეტად გავიკვლით გზა მსოფლიო ბაზარზე, რაც ქვეყნის ეკონომიკისათვის ძალზე მნიშვნელოვანია.

მე-2 ცხრილში წარმოდგენილია ბორჯომის ხეობის კურორტებსა და საკურორტო ადგილებზე სამკურნალოდ ნაჩვენები დაავადებები.

ბორჯომის ხეობის კურორტებზე დაავადებების მკურნალობის ჩვენებები

№	კურორტები*, საკურორტო ადგილები	სადავადო სიმართლე (მ)	პროფილი	სამკურნალოდ ნაჩვენები დაავადებები
1	ბორჯომი*	800	ბალნეოლ.- კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი, საჭმლის მომწელებელი, შარდ-სასქესო, ძვალ-სახსართა, ნერვული, ენდოკრინული სისტემები და ნივთიერებათა ცვლის მოშლა, გინეკოლოგიური, რადიაქტიური დასხივებით ან ქრონიკული ინტოქსიკაციით გამოწვეული
2	ჩითახევი*	870	კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი და ნერვული სისტემები
3	სადგერი	900	კლიმატურ- ბალნეოლ.	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი, შარდ-სასქესო, ძვალ-სახსართა და ნერვული სისტემები, ენდოკრინული სისტემა და ნივთიერებათა ცვლის მოშლა
4	წაღვერი*	1020	კლიმატურ- ბალნეოლ.	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი და საჭმლის მომწელებელი სისტემები, ანემია, შაქრიანი დიაბეტი, პოდაგრა, სხივური დაავადება, მოწამვლები
5	ტიმოთესუბანი	1100	ბალნეოლ.- კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი და საჭმლის მომწელებელი სისტემები, ანემია, შაქრიანი დიაბეტი, ნიკრისის ქარი, მოწამვლა
6	ცემი*	1120	კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა და სასუნთქი სისტემები, ნევროზი, შაკიკი, ანემია
7	მზეთამზე	1200	კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა და სასუნთქი სისტემები, ნევროზი, შაკიკი, ანემია
8	ტბა*	1250	კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა და სასუნთქი სისტემები, ნევროზი, შაკიკი, ანემია
9	მიტარბი	1300/1480	ბალნეოლ.- კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი და საჭმლის მომწელებელი სისტემები, ანემია, შაქრიანი დიაბეტი, ნიკრისის ქარი, სხივური დაავადება, მოწამვლა
10	ლიბანი*	1370	კლიმატურ- ბალნეოლ.	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი და ნერვული სისტემები, ანემია
11	წინუბანი	1520	ბალნეოლ.- კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი, საჭმლის მომწელებელი, შარდ-სასქესო, ძვალ-სახსართა და ნერვული სისტემები, ენდოკრინული სისტემა და ნივთიერებათა ცვლის მოშლა, გინეკოლოგიური, ანემია, ქრონიკული ინტოქსიკაცია
12	ბაკურიანი*	1700	კლიმატური	გულ-სისხლძარღვთა და სასუნთქი სისტემები, ანემია
13	ციხისჯვარი*	1800	კლიმატურ- ბალნეოლ.	გულ-სისხლძარღვთა, სასუნთქი, შარდ-სასქესო, ძვალ-სახსართა და ნერვული სისტემები, ენდოკრინული სისტემა და ნივთიერებათა ცვლის მოშლა, ანემია, გინეკოლოგიური

შენიშვნა: *-ით აღნიშნულია კურორტების დასახელება.

როგორც ცხრილიდან ჩანს, ბორჯომის ხეობის კურორტებისა და საკურორტო ადგილების კლიმატით და მინერალური წყლებით მკურნალობა უხდება ძირითადად შემდეგ დაავადებებს: **დაბალი მთის** საკურორტო ზონის კურორტები – გულ-სისხლძარღვთა სისტემას, სასუნთქ ორგანოებს, საჭმლის მომნელებელ, ნერვულ და ენდოკრინულ, ასევე ძვალ-სახსართა სისტემით დაავადებულთა მკურნალობას; **საშუალო მთის ქვედა სარტყლის** კურორტები – გულ-სისხლძარღვთა, ნერვული და სასუნთქი სისტემების, ასევე სისხლის დაავადებათა და ენდოკრინული, უროლოგიური, გინეკოლოგიური და ძვალ-სახსართა სისტემის დაავადებათა მკურნალობას; **საშუალო მთის ზედა სარტყლის** კურორტები კი ძირითადად გამოიყენება გულ-სისხლძარღვთა და სასუნთქი ორგანოებით დაავადებულთა მკურნალობისათვის.

დასკვნა

ბორჯომის ხეობის საკურორტო ადგილების კურორტებად ჩამოყალიბება ხელს შეუწყობს მთლიანად რეგიონის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ამისათვის საჭიროა სწორად ორგანიზებული მუშაობა როგორც დაგეგმვისას, ასევე პრაქტიკაში ეკოლოგიური ნორმების სრული დაცვით. ეს ხელს შეუწყობს სამთო ტურიზმის განვითარებას ქვეყნის მასშტაბით. აუცილებელია შეიქმნას და განვითარდეს საკურორტო ინფრასტრუქტურა, მოხდეს კომუნიკაციების, გზების გაყვანა, დაიდოს განაშენიანების გეგმა და სხვ. მიზანშეწონილი იქნებოდა პარკების მოწყობა ან მოდერნიზება. ყველა კურორტი გათვლილი უნდა იყოს ოჯახური ტიპის დამსვენებელზე, უნდა მოხდეს საოჯახო ტიპის სასტუმროების განვითარება, რომლებიც დაბალბიუჯეტური მომხმარებელზეც იქნება გათვლილი.

სამთო-სათხულამურო კურორტების განვითარების მიმართულებით რეგიონში სამთო ტურიზმის განვითარება და მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შექმნა აუცილებელია, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს ასევე უცხოელი ტურისტების მოზიდვას ჩვენს ქვეყანაში.

ასე რომ, მინერალური წყლის რესურსები ჩვენი ქვეყნის ნამდვილი საგანძურია. მისი სწორად მოპოვება და გამოყენება ხელს შეუწყობს მოსახლეობის არა მარტო ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას, არამედ სოფლად სეზონური სამუშაო ადგილების გაჩენას, და, საერთოდ, ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის მდგრად განვითარებას.

ლიტერატურა – REFERENCES – ЛИТЕРАТУРА

1. ე. ელიზბარაშვილი. საქართველოს კლიმატური რესურსები. თბ., 2007, გვ. 241-262.
2. მ. კაიშაური. მესხეთ-ჯავახეთის საკურორტო რესურსები. ჰიდრომეტეოროლოგიური ინსტიტუტის შრომები, ტ. 117, თბ., 2011, გვ. 92-94.
3. ნ. სააკაშვილი, ი. თარხან-მოურავი, მ. ტაბიძე, ნ. ქუთათელაძე. საქართველოს კურორტო-გრაფია და საკურორტო თერაპია. თბ., 2011.
4. საქართველოს კურორტები და საკურორტო რესურსები. ატლასი. მ., 1989.
5. ნ. შავიშვილი. თრიალეთის მთიანი მასივის კლიმატურ-რეკრეაციული რესურსები და ტურისტული პოტენციალის შეფასება. თბ., 2009.

TOURISTIC-RECREATIONAL IMPORTANCE OF HEALTH – RESORTS DISTRICT OF BORJOMI GORGE

M. Kaishauri, N. Shavishvili

(Hydrometeorological Institute of Georgian Technical University)

Resume: There is considered climatic and medical peculiarities of health-resorts of Borjomi district. There are described several mineral water sources and there are conducted their classification by medical features.

There were evaluated, health-resort and recreational resources of Borjomi region. their modern potential was established, their effective use recommendation methods was formed.

There are given development prospects of touristic recreational importance of Borjomi district's health-resorts.

Key words: district of Borjomi; mineral waters; recreation; resorts; tourism.

ТУРИСТИЧЕСКО-РЕКРЕАЦИОННАЯ ВАЖНОСТЬ КУРОРТОВ БОРЖОМСКОГО УЩЕЛЬЯ

Кайшаури М. Н., Шавишвили Н. Г.

(Институт гидрометеорологии грузинского технического университета)

Резюме. Рассмотрены климатические и лечебные особенности курортов Боржомского ущелья. Описано несколько источников минеральных вод и проведена их классификация по лечебным свойствам. Оценены курортно-оздоровительные ресурсы Боржомского района, установлен современный потенциал, даны рекомендации их эффективного использования. Описано туристско-рекреационное значение курортов Боржомского ущелья и перспективы их развития.

Ключевые слова: Боржомское ущелье; курорты; минеральные воды; рекреация; туризм.